

іншого боку, дана політика мала виражений санаційний характер. В країні формується принципово нова економічна ситуація, у якій малі підприємства почали відігравати роль, характерну для малого підприємництва в нормальній ринковій економіці. Політика державної підтримки малого підприємства здійснювалася на основі податкових пільг, створення (хоч ще і в незавершеному вигляді) цивілізованого законодавчого простору, інформаційної підтримки, навчання кадрів, формування мережі бізнес-парків, налагодження ефективної координації в цій галузі між національним центром і регіонами, а також з місцевими органами влади.

Малі підприємства навчилися самостійно пристосовуватися до складнощів ринку. Так, для підвищення своєї життєдіяльності малі підприємства активно диверсифікують господарську і інвестиційну діяльність. Більше половини малих підприємств неторгового профілю мимо основної діяльності займається ще й торгівлею як нескладною, але відносно прибутковою діяльністю із швидким строком оборотності капіталів.

Таким чином, аналіз стану та проблем розвитку малого бізнесу в Україні свідчить про те, що подальший розвиток ситуації без активного та позитивного втручання держави може призвести до згорання (в основному через подальшу тінізацію) цього сектора економіки з відповідним загостренням економічних проблем та посиленням соціальної напруги. Через це і виникає необхідність дієвої державної політики підтримки малого бізнесу. [4].

Створення відповідних правових, економічних та організаційних умов сприятиме подальшому збільшенню кількості суб'єктів малого підприємництва, зростанню ролі та значення його у національній економіці. [4].

Розв'язання існуючих проблем розвитку малого підприємництва в Україні, створення відповідного середовища потребують докорінної перебудови державної політики в галузі сприяння малому підприємству. Завдання полягає у тому, щоб суттєво розширити його роль і місце в економічному процесі. Мається на увазі забезпечення протягом найближчих років у структурах зазначеного сектора зайнятості на рівні 25-30% дієздатного населення та виробництва до 25-30% ВВП. Саме з цього слід виходити при розробці та реалізації заходів щодо підтримки малого підприємництва. [4].

Література: 1. Поновенко Н.С., Ганенко О.В., Державна підтримка розвитку малого бізнесу в Україні/ Поновенко Н.С., Ганенко О.В.// Економіка: реалії часу. – 2012. - № 1(2). – с. 126-132. 2. Михайличенко Н.М., Проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні / Михайличенко Н.М. // Научный вестник ДГМА. – 2011. - № 1(7Е). – с. 291-295. 3. Біломістний О.М., Савельєва М.О., Проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні на сучасному етапі розвитку економіки / Біломістний О.М., Савельєва М.О. // Економічний простір . – 2008. - № 15. – ст. 78-84. 4. <http://agroua.net/economics/documents/category-92/doc-86/>

*Гром'як О.Б.,
аспірантка НУ «Львівська політехніка»,
м. Львів, Україна*

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ ЕКСПРЕС-ДІАГНОСТИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Адекватне оцінювання стану справ на підприємстві та його місця на ринку вимагає від суб'єктів господарювання формування необхідного масиву даних для прийняття оперативних управлінських рішень. З цією метою менеджери все частіше використовують експрес-діагностику діяльності підприємства, котра надає попереднє уявлення про поточний стан справ на підприємстві, його переваги та недоліки, можливості та загрози, що допомагає сформулювати відповідну тактику та стратегію діяльності.

Перш ніж розпочинати здійснення експрес-діагностики доцільно виокремити ряд принципів, котрих варто дотримуватися для досягнення високої результативності у діяльності підприємства. Під принципами експрес-діагностики діяльності підприємства слід розуміти основні положення, вихідні правила та норми, що є засадами здійснення експрес-діагностики, дотримання яких дозволяє досягнути поставлених цілей.

Аналіз літературних джерел [1-4] дає нам можливість зробити висновок, що, незважаючи на значну кількість праць, присвячених концептуальним засадам експрес-діагностики діяльності підприємства, відсутнє комплексне розуміння суті принципів, котрих необхідно дотримуватися

під час її здійснення. Так, зокрема, А.В. Зубкова зосереджує увагу на характерних особливостях та принципах відбору показників, необхідних для експрес-діагностики [1, с. 6]. Автор стверджує, що ці показники повинні бути достовірні, специфічні, масштабні та порівнювані. Проте, науковець жодними чином не згадує принципи, котрі б репрезентували характерні особливості експрес-діагностики, зокрема її оперативність, швидкість, простоту здійснення та інші.

Одну із найбільш комплексних характеристик принципів експрес-діагностики розробив О.І. Подоляк [2, с.110], який зазначає, що методи та методики експрес-діагностики повинні мати універсальний та модифікаційно-адаптаційний характер. Автор також наголошує на необхідності мінімізації часового лагу для дослідження та впровадження результатів експрес-діагностики. Але запропонований автором перелік принципів є занадто вузьким, адже не інформації про поточний характер експрес-діагностики, кількість та якість індикаторів, відібраних для дослідження, інформативну базу, котру використовують для аналізу діяльності підприємства та той масив даних, котрий отримують у результаті та використовують для прийняття реактивних управлінських рішень. Грунтуючись на аналізі наукової літератури та виокремлених недоліках, до основних принципів здійснення експрес-діагностики доцільно відносити: принцип цільовизначеності; принцип оперативності; принцип оптимізування кількості індикаторів; принцип простоти та зрозумілості здійснення; принцип репрезентативності; принцип об'єктивності; принцип адекватності; принцип системності та принцип ефективності.

Охарактеризуємо кожен з цих принципів детальніше. Зокрема, найпершим варто виокремити саме принцип цільовизначеності, адже розпочинати експрес-діагностику необхідно із формування конкретної цілі (чи ряду цілей), досягнути якої необхідно у результаті здійснення процесу. Відповідно до встановленої цілі суб'єкти обирають методи, методики та інші параметри експрес-діагностики.

Одним із найхарактерніших для експрес-діагностики принципом є принцип оперативності. Експрес-діагностика характеризується високою швидкістю дослідження стану справ на підприємстві для формування масиву даних з метою прийняття реактивних управлінських рішень. Під принципом оперативності ми також маємо на увазі те, що, у більшості випадків, мова йде про дослідження поточної діяльності підприємства, для виявлення потенційних загроз чи можливостей. Принцип простоти та зрозумілості здійснення полягає у тому, що експрес-діагностика здійснюється з метою прийняття швидких реактивних управлінських рішень, тому часу та інших ресурсів підприємства для використання складних методик та методів у її суб'єктів не залишається. Результати, отриманні у процесі здійснення експрес-діагностики, повинні бути чітко викладеними та зрозумілими для усіх її користувачів.

Кількість показників, обраних у ході здійснення експрес-діагностики повинна відповідати поставленим цілям та прагнути максимально точно сформулювати попереднє уявлення про стан досліджуваного об'єкта. Оскільки однією з найбільш характерних для експрес-діагностики властивістю є експресність, то, зрозуміло, що використовувати велику кількість показників буде недоцільно, в першу чергу, у зв'язку з обмеженістю часового лагу. Проте, застосування монокритеріального підходу теж не є прийнятним, адже він формує занадто спрощену та часткову картину, щодо об'єкту дослідження. Цей принцип доцільно називати принципом оптимізування кількості індикаторів.

Принцип репрезентативності полягає у тому, що обрана для експрес-діагностики інформативна база, виокремленні під час її здійснення показники, а, головне, результати процесу діагностування повинні максимально відображати дані, необхідні для користувачів експрес-діагностики. Принцип адекватності означає, що інформація, котру використовують у процесі та результати експрес-діагностики повинні відображати реальний стан досліджуваного об'єкта.

Принцип об'єктивності передбачає доцільність зниження до мінімуму впливу людини на формування результатів експрес-діагностики. Звичайно, якщо мова йде про постійну, або ж періодичну експрес-діагностику, то доцільним у реалізації цього принципу може бути впровадження автоматизованих систем.

Важливим є також принцип системності, адже під час здійснення комплексної експрес-діагностики (підприємства) необхідно враховувати усі його структурні елементи. Такого ж принципу слід дотримуватися і під час вибору, розрахунку та аналізу показників, необхідних для експрес-діагностики комплексного об'єкта, зокрема доцільно враховувати їх взаємозв'язки та впливи один на одного, для формування достовірних висновків. Завершальним та

підсумовуючим є принцип ефективності. Затрати, понесені у процесі розробки, здійснення та впровадження результатів експрес-діагностики повинні бути нижчими, ніж ефект, отриманий від прийняття управлінських рішень на основі експрес-діагностичних рекомендацій.

Отже, варто зазначити, що дотримання вищезазначених принципів є обов'язковими для здійснення ефективного процесу експрес-діагностики діяльності підприємств.

Література: 1. Зубкова А.В. Приемы антикризисного менеджмента (практическое пособие для бизнесменов и студентов) / А.В. Зубкова. – Ростов н/Д.: Феникс, 2008. – 397 с. 2. Подоляк О. І. Принципи побудови методик експрес-діагностики систем управління банківськими установами / О. І. Подоляк // Вісник Української академії банківської справи. – 2009. – № 2. – С. 109-113. 3. Мельник О. Г. Системи діагностики діяльності машинобудівних підприємств: полікритеріальна концепція та інструментарій: [монографія] / О. Г. Мельник; за наук. ред. д.е.н., проф. О. Є. Кузьміна. Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2010. — 344 с. 4. Муқан О.В. Експрес-діагностика загрози банкрутства підприємства на засадах використання теорії нечітких множин / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник, О.В. Муқан // Ефективність державного управління: наук. збірник Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В.С. Загорського, доц. А.В. Ліпенцева; Львівський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президенті України. – Львів. – 2011. – Вип. 26. – С. 283-296

*Гросул В.А.,
д.е.н., професор кафедри економіки підприємств харчових технологій
Мамаєва Г.С.,
аспірантка кафедри економіки підприємств харчових технологій
Харківського державного університету харчування та торгівлі,
м. Харків, Україна*

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі необхідність глибоких і широкомасштабних змін в діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, пов'язані як з науково-технічним прогресом, так і системними перетвореннями в системи їх управління. В умовах виходу з кризового стану і нестабільності зовнішнього середовища для того, щоб вижити та продовжувати успішно функціонувати, підприємство повинне бути стійким. Стійкий розвиток підприємства дозволяє забезпечити стабільність та підвищити рівень ефективності управління підприємством. У зв'язку з цим, досліджувати сутність стійкого розвитку підприємства набуває в даний час не тільки теоретичне, але й найважливіше практичне значення.

Питання стійкого розвитку підприємства активно досліджується багатьма авторами. Дивлячись на сучасний стан економіки України та нестабільний характер зовнішнього середовища – все це пояснює підвищений інтерес до даної теми. Незважаючи на популярність категорії «стійкий розвиток», серед науковців існують розбіжності щодо сутності цієї комплексної категорії, факторів, індикаторів та показників, що дозволяли б оцінювати рівень такого розвитку, не розглянуті умови і моделі, використовуючи які можна прогнозувати рівень розвитку підприємства, оскільки саме це впливає на присутність дискусій стосовно загальноприйнятої методики його вимірювання, при чому більшість досліджень стосовно методів оцінки рівня розвитку обґрунтована лише на державному рівні, що, в свою чергу, мінає рівень торговельних підприємств.

Проаналізувавши основні економічні праці до визначення «стійкий розвиток підприємства» можна виділити такі варіанти формулювання базового поняття: збалансовані кількісні і якісні, структурні зміни, які відповідають цілям підприємства; закріплення, підтримка та зростання наявного потенціалу підприємства; система управління підприємством, яка спрямована на усунення несприятливих кризових умов; забезпечення певного типу рівноваги, який залежить від вибраної підприємством стратегії; забезпечення високих показників соціального, економічного, технічного стану підприємства.

Існуючі в науковій літературі визначення та підходи до трактування сутності категорії «стійкий розвиток» доводять, що вони переважно засновані на взаємопов'язаних категоріях